

Keverjünk botrányt a Philharmonia Hungarica körül

-AZ EGYETEMES ZENEKULTÚRA MAGYAR NAGYKÖVETE

A múlt év decemberében írások jelentek meg napilapokban a németországi székhelyű, magyar alapítású zenekar, a Philharmonia Hungarica „botrányairól”. Az írások forrása a „Der Spiegel” című hamburgi hírmagazin egy publikációja volt. A szóban forgó zenekar alapítóinak egyikéként kényszerű kötelességemnek érzem, hogy válaszoljak mind a megalapozatlan vádakra, mind a nyilvánvaló - legalábbis felületességből származó - tárgyi pontatlanságokra, illetve a tudósítói fantázia némely leleményére.

Kezdem a legelején azzal, hogy az együttes - ellentétben a cikkek állításával - Rozsnyai Zoltán karnagyban közvetlenül az 56-os forradalom után fogant meg egy „szabad magyar szimfonikus zenekar” alapításának ötlete, tudván, hogy a magyar menekültek két és fél százszázalékos tömegében szép számmal vannak zenészkollégák, külön-külön, vagy csoportosan, rádióból, Operából, neves együttesekből.

Rozsnyaival magam 1957. január 3-án találkoztam először, már Nyugaton. Akkor avatott be - szinte illuzórikus- elképzelésébe, amelyet máig megőrzött levelében azután részletesen kifejtett. Nem könnyen, de bejutottunk Bécs város főpolgármesteréhez, Franz Jonas úrhoz (később Ausztria államelnöke lett), az amerikai követségre, szponzorokat kutattunk fel. Az ENSZ és a Ford-Rockefeller Alapítvány segítségével rövidesen kétszáz szimfonikus zenész és szólista részvételével próbajátékokat tarthattunk a bécsi Rundfunk termeiben. A végül közel hatvan kiválasztott muzikus (magam még mint csellista köztük) ezután a Baden bei Wien-i Esplanad hotelben készült a tervezett koncertekre. Rozsnyai vezetésével és Csobádi Péter újságíró kitalálta Philharmonia Hungarica néven. Az első hivatalos hangverseny szólistája a világhírű Starker János volt, a következő Yehudi Menuhin. Elso hanglemefelvételünk karnagya: Doráti Antal, 1957-58 során együtt zenéltünk Szigeti Józseffel, Rafael Kubelikkal, Paul Sacherrel,

Kripssal, Swarowskival - a többi között. A harmadik évben - ez volt 1959 - Adenauer kancellár felajánlotta a P.H.-nak a németországi letelepedés lehetőségét. A zenekar a családtagokkal együtt - a westfaliai Marl városába költözött. Az évek során kiérdemelt nemzetközi kitüntetéseknek nincs helyem itt felsorolni. Az elismerésekből is csak az egy legutóbbit idézem. Kohl kancellár nyilatkozatának egy mondatát: „Ez az együttes az országok határain átívelő együttes zenekultúra nagykövete”. Kétségtelen, hogy harmincnyolc év után jelenleg az együttesnek vannak egzisztenciális gondjai. A német pénzügyminisztérium 1993-ban már beszüntette volna az anyagi támogatást, ha Rita Süßmuth parlamenti elnök asszony - különböző bonni kulturális érdekképviselletekkel együtt - nem küzdött volna meg a P. H. életben tartásáért. A zenekar tehát hál istennek, nem „tántorog a csőd szélén”, az anyagiakat illetően - sem. A bonni kuratórium közleménye december 7-én bejelentette, hogy a következő öt évre szükséges szubvenciót megszavazták, továbbra is támogatja a zenekart a düsseldorf tartományi kabinet, Marl városa pedig megduplázta a sajátjának érzett együttesre eddig fordított pénzkeret összegét. Mindez egyértelműen bizonyítja, hogy ma, amikor a „politikai beton” már nem létezik Kelet és Nyugat között” ugyanúgy elismerik a Philharmonia Hungaricát egyértelműen és kizárólag különleges művészi teljesítményeiért.

S mit jelent vajon a „művészi csőd”? A tagság magyarjainak megfogható száma azt a tényt tükrözi „csupán”, hogy akik a zenekart -magyarok- az évtizedek során elhagyták” egyszersmind az életből is kiléptek vagy, hogy sokan mások -örömiinkre- szólistaként később másutt szereztek világhírt. „A zenekar jó ideje vezető karmester nélkül van” - állítják egyes magyar napilapok. S azt is: „a P.H. tagjai a közelmúltban névtelen levelet küldtek vezető karmestertüknek” a görög Miltiadész Karidisznek...” Kérdem: milyen alapon állítja az új-

ságíró” hogy ezt a levelet - miután névtelen - az együttes tagjai írták? A zenekar vezető karnagya egyébként is 1991 óta prof. G.A. Albrecht” állandó vendég dirigense (egyben tiszteletbeli elnöke) pedig Lord Yehudi Menuhin, mint erről a budapesti koncerten tudomást szerezhetett a hazai közönség is. A hazai sajtó nem a leghízelgőbb módon informál különben Dorátról sem, amikor azt állítja: „a híres magyar származású karmester bizalmas körben állítólag úgy fogalmazott (kiemelés tőlem - K.I.)” hogy egyes zenészek a falusi műkedvelők szintjén muzsikálnak”. Miközben ama falusi műkedvelőkkel végigkoncertezi Európát és Amerikát, haláláig az együttes mentoraként” elnök dirigenseként? Ugye” nem gondolják komolyan?

A szenzációillatú botrány sztorikról végül annyit („a zenészek közötti tettelegességek mindennaposak...” egy hegedűművész nő ittas állapotban a pódiumon leesett a székről” - a másik változat szerint a pódiumról is lezuhant-): évtizedekkel ezelőtti (valóban sajnálatos) egyszeri esemény aktualizálódik itt maiként - nem akármilyen csúsztatás bravúrjaként. „Braunschweigben azt emlegetik (kik vajon?)” hogy a láthatóan széteső együttes tudatosan hamisan játszott”, s néhány hete már egy német kisvárosi gimnázium előadótermét sem tudták megtölteni. A P.H. hamisjátékosai 1995 novemberében mindenestre telt ház előtt - többszörös belépődíj mellett - adtak jótékonyági koncertet Marlban - hozzájárulandó a győri gyermekkorház technikai felszerelésének költségéhez.

Nemsokára negyvenéves lesz a Philharmonia Hungarica, ez a világhírűvé vált magyar szellemi termék. A hidegháború évtizedeiben a magyarországi sajtó következetesen elhallgatta létezését, tevékenységét, de az a némaság legalább ártalmára nem vált a zenekarnak. Vajon van-e és mi lehet a célja ennek a mostani „figyelemnek”?

Köves Iván
Marl-Budapest

(Magyar Nemzet 1996 jan. 19.)